

LIBRIS

We know
books

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
IORGA, NICOLAE

Regina Maria / Nicolae Iorga ; București : Librex Publishing, 2022
ISBN 978-606-8998-11-4

821.411.21

Editor: Ionuț Radu
Redactare: Alexandra Tolocenco
Design copertă: Cristina Ciucă

LIBREX PUBLISHING
Str. Episcopul Radu, Nr. 30, București
redacție: 0723 193 019
comenzi@librex.ro
www.librex.ro

© LIBREX PUBLISHING, 2022

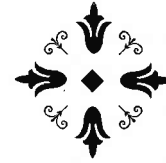
Orice reproducere, totală sau parțială, a acestei lucrări, fără acordul scris al editorului, este strict interzisă și se pedepsește conform *Legii dreptului de autor*

NICOLAE IORGA

REGINA MARIA

CU PRILEJUL ÎNCORONĂRII

 LIBREX
București, 2022

CAPITOLUL 1

FAMILIA ȘI TINEREȚEA

Tatăl Reginei Maria s-a născut ca al doilea fiu al Reginei Victoria a Marii Britanii la 1844. Prințul Alfred, Duce de Edinburg, care fu mai târziu Duce de Coburg-Gotha, potrivit cu drepturile moștenite de la principele Albert, părintele său, era să fie el însuși stăpânitor în aceste părți răsăritene, și anume în Grecia, unde nepoata sa de fiică, Principesa Elisabeta, avea să ajungă Moștenitoare de Tron. În adevăr, după detronarea Regelui Othon, în dorința de a căpăta Insulele Ionice, care aparțineau Angliei, națiunea alese prin plebiscit ca rege pe Ducele de Edinburg, Adunarea Eladei constatând aceasta la

3 februarie 1863. Refuzul principelui englez făcu să izbutească principele Wilhelm de Danemarca, devenit Regele Gheorghe.

La 1874, Ducele de Edinburg luă în căsătorie - intenția fiind și aceea de a se împăca vechiul antagonism în Orient a două politici ireconciliabile - pe Marea Ducesă Maria, fiica Țarului Alexandru al II-lea. Într-o carte care nu se mai citește acum, vestitul scriitor american Mark Twain, care a vizitat Rusia cu câțiva ani mai înainte și a putut să vadă la Yalta familia imperială a Rusiei, înseamnă pe lângă părinții ei pe „mica prințesă modestă în vârstă de paisprezece ani, cu părul blond, ochii albaștri, fără pretenție și frumoasă”; purta părul în cozi dese și-i stătea bine cu pălăriuța de paie și simpla rochie de foulard cu pete albastre. Din ochii ei se desfacea o blândă putere care părea că stăpânește voința atotputernicului ei tată; n-ar putea, spune americanul, să trimită pe cineva în Siberia dacă ea a spus un cuvânt pentru dânsul. „Era numai o fetiță și avea aceeași înfățișare ca o mie altele pe care le văzusem, dar niciodată până atunci o fetiță n-a trezit un interes așa de nou și de particular în mine. O senzație străină, nouă, e un lucru rar în viața aceasta de hai-hai (humdrum), și eu am avut-o aici.”

„Fetița” care impresiona așa de puternic pe scriitorul american era să ajungă, prin aceeași influență imediată, covârșitoare, asupra celor ce se apropiau de dânsa - o urmă de ereditate de la

geniala voință misterioasă a Ecaterinei a II-a - Doamnă a țării acesteia dunărene, unde avea să fie regină fiica ei.

Un an după scena de mai sus, la 19 august 1869, în grădinile de farmec de la Oreanda, în aceleași părți de meridională splendoare înflorită ale Crimeii bizantine și musulmane, de unde Ștefan cel Mare, Domn al Moldovei, își adusese pe Comnena împărătească, Maria de Mangup-Theodori, tânărul prinț Carol, fiul unei vere drepte a Țarinei Maria Teodorovna, vedea lângă Alexandru al II-lea pe copila lui iubită, care-i părea și lui, la cei cincisprezece ani ai ei, „foarte nepretențioasă și plină de prietenie”. În strălucitul palat de marmură din Livadia, Carol al României observă ce bine-i stă copilei princiere în rochia-i trandafirie. Cei doi tineri se mai văzură în scurtul timp al acestei vizite și e mai mult ca sigur că de această întâlnire era legat planul unei căsătorii, care, față de împotriviri venite din Apus, căzu.

Peste patru ani însă, principele Carol felicită la Ems pe Alexandru al II-lea pentru logodna, săvârșită în martie 1873, a micii Mari-Ducese de la Oreanda cu prințul englez Alfred.

Un raport al trimisului român la Petersburg, admis la nunta celebrată la 23 ianuarie 1874, deși nu reprezenta un domnitor independent, ne-a păstrat și în corespondența diplomatică românească amintirea strălucitei solemnități, care trezi pretutindeni un deosebit interes.

Însemnările Domnului românesc nu trec cu vederea întâlnirea la Londra, în august al aceluiași an, cu aceea care nu mai semăna acum cu „încântătoarea copilă” zărită odată în Crimeea.

La 30 octombrie 1875 se naștea din această căsătorie **Prințesa Maria**, care primise numele maicii sale și al celeilalte Mari-Ducese Maria, care fusese fiica, vestită pentru frumoasele-i colecții de picturi și alte obiecte de artă, a lui Nicolai I.

Locul său de naștere, Eastwell Park, în comitatul de Kent, e descris astfel de un martor al copilăriei sale, petrecută în același mediu romantic de natură și de trecut care pare desfăcut dintr-un roman istoric de Walter Scott:

„Eastwell Park era unul din acele sălașuri de țară frumoase pentru care Anglia e așa de vestită. O veche casă sură, înconjurată de minunate ziduri și împrejmuată mai departe de un măreț parc ce se întindea cât se vedea cu ochii.

Copaci bătrâni își întindeau umbre peste întinse pășuni, unde în pace idilică rătăceau turme de cerbi. Splendide păduri de stejari și de fagi, pline de vânatul așa de scump datinilor engleze, se coborau în aceste pajiști, mișcându-și în valuri verzile desigur deasupra dealurilor joase”. Căci „comitatul de Kent e privit ca unul din cele mai frumoase din Anglia, și în anii mai târzii ai vieții sale, Prințesa a păstrat nostalgia acestor frumoase priveliști ale tinereții sale”.

Creșterea Prințesei, cea dintâi născută, n-a avut din normele engleze decât îngrijirea deosebită pentru viața în aer liber, pentru jocurile de energie care dezvoltă mușchii și fac sufletul tare, pentru înfruntarea greutăților de orice fel care răsar în viață, pentru lupta menită să câștige la capăt, împotriva oricărui dușman, biruința.

Aceste însușiri i-au rămas în spirit împreună cu acelea care veneau de la însăși natura înconjurătoare, cea splendidă natură, totdeauna tânără, nouă în jurul celor mai vechi monumente ale unei vieți dispărute, care a dat în „poezii lacurilor”, de la începutul epocii moderne, ca și în bătrânul Spenser din epoca Elisabetei, poeziei engleze un adevăr de impresie imediată, o frăgezime de colorit, o cutezanță a termenului potrivit, pe care nu le împarte cu nici o altă literatură.

Întreaga fire literară a Reginei de mai târziu vine desigur de acolo, din codrii și pajiștile Kentului. Și oamenii din acele părți, adeseori amestecați în luptele interne ale Angliei, sunt deosebit de dârji și gata de a se încăiera cu cine stă în calea dreptului lor, pe care-l prețuiesc mai mult decât orice interese trecătoare. E însă totodată un ținut de Sud, în care influența venită de la brațul de Mare ce-l desparte de Franța, pare să adauge o notă de blândețe galo-latină la asprimea caracteristică a urmașilor de pirați anglo-saxoni, care aici au descălecat întâi pornind războiul de cucerire.

Din amintirile copilăriei răsar astfel minunate descrieri ca acelea din „Crinul vieții”, unde, în jurul iubirii ce și-a atins ținta, natura întreagă face cadrul de idilă:

„Păsările cântau împrejurul lor, o privighetoare cu glasu-i dulce zicea doina iubirii așa de întristătoare pentru cei ce sunt singuri..., șopârlele ieșeau să zărească frumoasa pereche, fluturi se învârteau în jurul lor, o căprioară se furișă printre crengi; ba chiar un iepure, uitându-și frica, întinse gâtul ca să-i privească. Numai bătrânul vultur, care-i văzuse pe câteșitrei împreună în ziua când întâi se întâlniseră, zbură fără zgomot mai departe și se opri deasupra trupului care zăcea singurel și nemișcat în micșunele. Parcă pricepea vulturul măreț câtă durere și câtă bucurie pot încăpea pe lumea aceasta.”

„Pe când eram tânără, foarte tânără”, scrie Prințesa Maria în una din operele ei mai târzii, „mă fermeca un vis frumos. Visam că voi sădi grădini pretutindeni unde voi trece, așa încât flori să-mi semene drumul.”

Familiarizarea îndelungată cu nesfârșitele comori ale parcului din Kent o făcură să deosebească toate florile știute, începând cu albeața fără pată a crinului cu inima de aur, și să creeze altele mai mândre decât acelea care sunt dăruite ochilor noștri. Aceste flori le va descrie în operele sale, și aceste flori le va zugrăvi în acele schițe

de tinerețe care au dovedit că unei închipuiri îndrăznețe îi corespunde o firească dibăcie care se scutește de tehnica școlilor.

Nuanțele nesfârșite ale acelei naturi engleze de lumină neconținut schimbătoare i-au dat acel admirabil simț pentru culoare, care, mai mult decât percepția liniei ori știința mișcării, deosebește scrisul său ca și încercările de pictură, prea repede părăsite, îngăduindu-i să dea impresia uimitor de exactă, după oricâtă trecere de vreme, a obiectelor care o singură dată i-au trecut pe sub ochi și care nu-i apar ca nume, ci ca lucruri care sunt și ca ființe care au trăit sau trăiesc.

Romantismul stăpânește toată tradiția sufletească a Angliei, alături de ceea ce s-ar părea că este numai o preocupare statornică și bine chibzuită a intereselor materiale. El e stăpân îndată ce se trece de bariera orașelor îngrămădite de o populație muncită, fără aer și lumină.

Fantomele închipuirii plutesc și astăzi pe livezi, pe codri, pe stână, ca în vremea când poetul „Reginei zânelor” le urmărea pentru a le câștiga chipul în veșnicia cântecului său, oricând Shakespeare culegea din vedeniile ce-l înconjuraseră în târgușorul lui de naștere, pe râulețul Avon, acea lume aeriană, diafană, cu care umplea scena feeriilor sale, amestecând silfi buni, duhurile zglobii ale poiienelor, zânele îmbrăcate în mătase de păianjen cu dihăniile urâte care

LIBRIS We know
seamănă cu omul în și mai urât decât toată
urâciunea omenească.

De aici, Prințesa tânără va duce cu sine în țara cea nouă, unde va găsi buni tovarăși ai figurilor fantastice semănate în frageda natură engleză, imaginile Domnițelor albe, blânde, în așteptarea soliei de iubire, Domnițe ale căror nume stranii, Mora, Corona, par a veni din viziunile de ceață și amurg, de stâncă și de ocean, ale falsului bard scoțian, închipuitul Homer al Nordului.

De aici cavalerii umblând pe drum de codru cu siguranța că este undeva o fată care-i așteaptă pe dâșii, și numai pe dâșii.

De aici slugile credincioase până la moarte, bătrânii smeriți și copiii de casă cu ochii în ochii stăpânei, pentru care sunt gata să și moară.

De aici oamenii tainici, de o frumusețe impresionantă și fatală, care caută miraculoase elixiruri, ca în „Cei care fură lumina”.

De aici alaiurile medievale sclipind de oțel și strălucind de aur.

De aici mistica adorație a pietrelor scumpe fulgerând raze tari din toate culorile curcubeului, a lebedelor albe alunecând pe luciul apei, a florilor fără nume, crinii de aur închizând viața în potirul lor, care cresc pe locuri necunoscute, unde toate grozăviile iadului sunt adunate ca să

împiedice lecuirea prin farmecul florii unice a iubitului ce zace fără viață la locul nenorocirii sale.

De aici păsările năzdrăvane care arată iarba mântuirii, cerbii care vorbesc din ochi neavând glas să-și arate supunerea și să-și îmbie ajutorul, și fiarele cumplite care ies înaintea Domniței ca s-o împiedice, șerpii imunzi care spurcă tot ce se atinge de scârba trupului lor.

De aici lungile încercări minunate ale cui își caută calea, conflictele tragice, cu sânge prins pe săbii ucigașe și iubirile nebune care calcă în picioare toate acele prejudecăți care pot părea meschine pasiunii ce se simte suverană, dar fă-ră care s-ar dărâma toate așezămintele vieții împreună a oamenilor.

De aici și un simț particular pentru tot ce poate ajuta la măreția acestor arhaice tipuri de mărire: iubirea pentru palate cu surprinderile unei vechi arte părăsite, pasiunea veșmintelor ieratică de bătrân Orient isprăvit, de primitive regalități asiatice, și a pietrelor rare, dorința, necesitatea, am zice, a decorului legendei eroice pe care simte că o trăiește și care tocmai îi dă un farmec neîmpărțășit cu nimeni.

Dar de aici mai ales concepția, cu totul străină de vremea noastră, dar nu mai puțin frumoasă și uneori nu fără cele mai fericite urmări pentru însăși viața reală a cui e stăpânit de ele, a regilor și reginelor ca ființe de o altă rasă decât a

oamenilor obișnuți, răsplătind, pedepsind, tăind drum prin codri, oprind apele în loc, inițiind și conducând toată mișcarea dimprejurul lor. Regii și Reginele ca Enid, ca figurile de o albă strălucire ale lui Tennyson în „Idilele Regelui”, care, cu toată rafinarea modernă a stilului, par culese din paginile împodobite cu miniaturi ale unui poet din veacul al XIV-lea, unui Chaucer înviat, fără trivialitate, în zilele noastre, zguduite de alte patimi și răscolite de alte idei.

Același martor al vieții Reginei spune astfel despre copilăria nepoatei de fiică a lui Nicolae I, cea mai imperială natură, în talie, în frumusețe, în gest, în energie neînfrântă și credință nezguduită în misiunea lui din tot secolul al XIX-lea, care mai pretutindeni a ieșit din această legendă mândră pentru a trece la chibzuiala rece a formelor abstracte constituționale:

„Credea în regi și în misiunile lor, dar și în drepturile lor. Nu era trufașă, dar nici umilă, ci regală din rădăcina părului până la tălpile picioarelor, imperioasă, aprinsă, activă, fetiță plină de bucuria vieții și de credință în rasa ei”.

În cuvintele vrăjitorului Luath este o nesățioasă dorință de putere pe care numai un suflet tare și foarte mândru o poate coborî în creațiunile sale:

„Sunt”, spune el, „felurite concepții și de viață și de fericire. Unora le e de pace, altora de iubire; și sunt și din aceia care doresc un nume sau uneori

le pasă de înțelepciune. Pentru mine fericirea înseamnă muncă, putere, stăpânire și continuă efortare către lucruri pe care trebuie să merg departe să le caut... Să lucrez pentru alții poate da bucurie unora, dar dorul meu e să strunesc lumea toată ca pe un cal năvălaș, sfârâmându-i voia sub puterea mâinii mele încleștate până s-o văd biruită, învinsă, la picioarele mele... îmi trebuie să am scaunul meu singur în pustiri ce nu se pot atinge, unde numai piciorul meu se poate sprijini; și, când am ajuns în locurile ce doresc, mă voi uita jos la cei de sub mine, și poate voi ridica pe unul sau pe altul la înălțimile pe care le-am călcat; dar și atunci nu trebuie să rămân singur în grozava mea cunoștință.”

Ce filozofie s-a desfășurat din această liberă influență a naturii ca și din literatura puțină, dar adânc simțită, pe care a cunoscut-o într-o scurtă tinerețe, pentru a o relua apoi în lungii ani liberi ai vieții unei prințese fără ocupație reală, soție a unui moștenitor de Tron? O filozofie de unitate religioasă a tuturor lucrurilor, care se pot rezuma în iubirea triumfătoare și stăpânitoare. „Vino”, spune una din eroinele sale; „de ce să mai vorbim? Ne-am pierde în zadar suflarea încercând a înțelege ceea ce soarele știe așa de bine, și gingașa sămânță care vine din sânul pământului, și vântul ușor care foșnește prin crengile pomilor.”

Dar cu atâta sufletul omenesc osândit să caute necontentit fiindcă naturii nu-i trebuie fericirea și